

HELSETILSYNET

I SØR-TRØNDELAG

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

DERES REF./YOUR REF.:

VÅR REF./OUR REF.:
2010/9724-736.1

DATO/DATE:
01.09.2011

Høringsuttalelse - rapport om pasienters og pårørendes rolle i tilsynssaker

Det vises til høringsbrev fra Helse- og omsorgsdepartementet 23. mai 2011 med høringsfrist 1. september 2011 vedr. rapport om pasienters og pårørendes rolle i tilsynssaker. De sentrale forhold gjelder forslag til utvidelse av pasienter/pårørendes innsyns- og uttalerett i selvmeldte tilsynssaker hos Helsetilsynet i fylket, og forslag om innføring av klagerett over Helsetilsynet i fylkets avgjørelser for pasienter/pårørende.

Vi ser det som positivt at det vurderes om pasienter og pårørende kan få partslignende rettigheter i noen sammenhenger i tilsynssaker. Det er imidlertid da meget viktig å ha avklart hva som er formålet med dette, og ikke minst hva som kan oppnås med dette. Det å gi pasienten økte partslignende rettigheter, vil utvilsomt føre til større og mer omfattende saksbehandling og et behov for betydelig ressursøkning til tilsynsmyndigheten. Det vises til utvalgets vurderinger av juridiske og administrative konsekvenser av å gi pasienter og pårørende økte partslignende rettigheter. Disse anslagene er etter vår vurdering også bare et forsiktig anslag. Særlig vil det å innføre en generell klagerett også for pasient og pårørende på helsetilsynet i fylkets avgjørelser få store ressurskonsekvenser.

Helsetilsynet i Sør-Trøndelag vil fremheve det sentrale prinsipp om at et effektivt helsetilsyn må ha tilstrekkelig ressurser, og videre må ressursene brukes på de riktige og alvorlige saker. De ressursene Helsetilsynet bruker på å vurdere enkelthendelser (hendelsesbasert tilsyn), må også balanseres mot andre oppgaver tilsynsmyndighetene har. I den grad ulike formål er vanskelig å forene, må det gjøres en prioritering i samsvar med hovedforutsetningene for tilsynet. Tilsynsmyndighetenes ressurser må derfor brukes på de riktige og viktige sakene, herunder vil det fordre bl.a. en enklere saksbehandling i de mindre alvorlige sakene.

Det er i rapporten redegjort for flere grunner og formål med å gi pasienter og pårørende partslignende rettigheter i tilsynssaker, bl.a. å øke tilliten til at

tilsynsoppgaven utføres på en god måte og ivareta pasientens interesser i en tilsynssak. Dette vurderes også å kunne bidra til flere riktige avgjørelser. Det er vist til at påpekningene, bl.a. fra pasient- og brukerombudene, om at det burde foreligge en toinstansbehandling som i forvaltningen for øvrig. Til det siste vil Helsetilsynet i Sør-Trøndelag minne om en meget sentral forskjell som foreligger mellom en tilsynssak og andre forvaltningsavgjørelser. En tilsynssak vil aldri resultere i at pasient eller pårørende gis en materiell rettighet, slik som situasjonen er i rettighetsklage, sak hos NPE m.v. Dagens formål med tilsynet er å bidra til at helsetjenesten drives på en faglig forsvarlig måte, og at svikt i forbindelse med tjenesteytingen forebygges. Behovet for en toinstans behandling for å sikre pasientens rettssikkerhet er derfor vesensforskjellig i en tilsynssak enn i en rettighetssak og andre forvaltningsavgjørelser.

Helsetilsynet i Sør-Trøndelag vil fremholde at det sentrale formål med behandling av tilsynssaker fram til nå har vært kvalitetsutvikling og bidra til økt pasientsikkerhet i helsetjenesten. Det er viktig at tilsynsmyndighetenes knappe og begrensede ressurser brukes mest effektivt for å nå målene om kvalitetsutvikling og økt pasientsikkerhet.

Helsetilsynet i Sør-Trøndelag er enig med utvalgets forslag til utvidelse av pasienter/pårørendes innsyns- og uttalerett i selvmeldte tilsynssaker hos Helsetilsynet i fylket. Til en viss grad er allerede dette gjennomført i praksis, men en ytterligere lovfesting av noen av disse prinsipper kan bidra til å sikre god opplysning av sakene, samt kunne øke pasienten kunnskap om – dermed også tillit til - avgjørelsen og tilsynsmyndigheten.

Når det gjelder forslaget om å gi klagerett på helsetilsynet i fylkets avgjørelser, framhever flertallet mange og viktige hensyn for en klageordning. Helsetilsynet i Sør-Trøndelag er usikker på om de betydelig økte ressursene en klagerett vil kreve, vil stå i forhold til det som kan oppnås med en klageadgang. Det vises til utvalgets mindretalls vurderinger om dette. De påpeker mange sentrale og viktige hensyn som taler mot en slik klageadgang. Bl.a. et det påpekt faren for at en klageordning vil drive tilsynsordningen i retning bort fra kvalitetstankegangen og i stedet bidra til en eskalering av konfliktnivået i enkeltsaker.

Helsetilsynet i Sør-Trøndelag vil i denne sammenheng også fremheve dagens hovedformål med en tilsynssak, nemlig å forhindre at lignende skjer igjen, og bidra til at helsetjenesten kan lære av sine feil. Ved å innføre en klagerett er det en viss fare for en økt byråkratisering, med uforholdsmessig bruk av knappe ressurser uten å vite sikkert om dette bidrar til økt kvalitet og pasientsikkerhet. Dette er særlig aktuelt i de mindre alvorlige og de mer bagatellmessige saker. Disse utgjør imidlertid en ikke uvesentlig del av de sakene som helsetilsynene i fylkene behandler. Dersom helsepersonell/virksomhet også selv allerede på en tilfredsstillende måte har behandlet og vurdert klagen, og dermed gjort " bruk av erfaringer fra

pasienter/tjenestemottakere og pårørende til forbedring av virksomheten", jfr. internkontrollforskriften § 4 bokstav e), vil det ut fra kvalitetsutviklingsformålet i mange saker være mindre å oppnå med en omfattende pliktbruddvurdering, herunder mulighet for klagebehandling. Kvalitetsutvikling og økt pasientsikkerhet vil da ikke lenger være det sentrale formål med tilsynsmyndighetenes vurdering. Det vil være usikkert om omfattende saksbehandling i slike saker, med det tilleggsformål å øke pasientens tillit til tilsynsmyndigheten, samt oppfylle pasient/pårørende behov for en tilbakemelding om det har skjedd et pliktbrudd eller ikke, kan bidra til å sikre et effektivt helsetilsyn med begrensede ressurser.

Det må videre være en adekvat forholdsmessighet mellom tilsynsmyndighetenes saksbehandling og alvorligheten av det påklagede forhold. Dersom det nå innføres en generell klagerett i alle saker der pasienter/pårørende har meldt inn et mulig pliktbrudd til helsetilsynet i fylket kan dette bli vanskelig. På denne bakgrunn foreslår Helsetilsynet i Sør-Trøndelag at ved en eventuell innføring av en klagerett, bør dette vurderes å begrenses til de alvorligste sakene. Dvs. de sakene hvor det har skjedd dødsfall eller betydelig skade på pasient hvor utfallet er særlig uventet ut fra påregnelig risiko.

Avslutningsvis vil Helsetilsynet i Sør-Trøndelag slutte seg til utvalgets forslag om å lov- eller forskriftsfeste virksomhetens plikt til alltid å gjennomgå en uønsket hendelse selv først, gjerne sammen med pasient/pårørende samt måtte informere dem om resultatet. Det bør være et grunnleggende prinsipp at en virksomhet selv alltid først gjør en egenvurdering av en klage. Dette er også i samsvar med ovennevnte internkontrollprinsipp om å gjøre bruk av tilbakemeldinger fra pasient og pårørende til forbedring av virksomheten. Saken kan da bli avklart i den virksomhet hvor kvalitetsutviklingen skal skje. Videre vil dette, slik utvalget fremholder, ha stor betydning for hvordan og eventuell senere tilsynssak vil arte seg. Dersom dette gjøres på en god måte, må det også antas at pasienten heller ikke vil ha samme behov for å få vurdert forholdet hos tilsynsmyndigheten. Saken vil da være avklart på lavest mulig effektive nivå.

Med hilsen

Jan Vaage
fylkeslege

Åsmund Edvardsen
seniorrådgiver/jurist

Kopi:
Helsetilsynet Postboks 8128 Dep 0032 OSLO

Dir. innvalg, saksbehandler Åsmund Edvardsen: 73 19 93 25